

Особливості захисту порушеного права у кредитних зобов'язаннях

Заїка Ю.О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Розвиток українського суспільства і прагнення побудови правової держави зумовлює і потребу істотних змін у вітчизняному законодавстві, та належному тлумаченні тих чи інших його положень.

У ринковій економіці важливим фактором розвитку є банківське кредитування, яке задовольняє потреби підприємців у грошових ресурсах і тим самим сприяє розвитку підприємницької діяльності та задоволенню потреб споживачів.

Однією із найскладніших проблем практичного характеру є порядок обрахування строків для захисту порушеного права в кредитних зобов'язаннях. Якщо суб'єктивне цивільне право порушене, оспорується іншою особою або не визнається - воно підлягає захисту.

У судовій практиці досить поширеною є категорія справ, коли кредитна установа вимагає дострокового повернення кредиту і сплати відсотків за його користування у зв'язку із несвоєчасними виплатами боржником.

Проте суди по-різному обраховують початок строків позовної давності за основними і додатковими зобов'язаннями, які виникають при укладанні кредитного договору з видачею платіжної картки. За умовами таких договорів кредитна установа надає клієнту в користування платіжну картку з визначеною строком дії, на яку при належному виконанні договірних зобов'язань клієнту переховуються кошти.

Як зазначено в одному із судових рішень по такій категорії справ «на підставі умов кредитного договору строк дії платіжної картки та строк дії кредитного договору поновлюється кожного разу зі закінченням терміну дії картки», тобто, наявність у клієнта платіжної картки на руках, суд розцінив як пролонгацію договору, і, відповідно, обрахування позовної давності розпочалося із дня переукладення договору, а не з моменту фактичного порушення умов договору клієнтом банку.

Обґрунтованість таких рішень викликає сумнів.

Відповідно до ч.1 ст. 631 ЦК України строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснювати свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору. Залежно від строку дії договору залежить можливість застосування засобів цивільно-правової відповідальності в тому числі і у вигляді санкцій за неналежне виконання договірних зобов'язань.

Згідно ч. 4 ст. 631 ЦК закінчення строку договору не звільняє сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії договору.

Пролонгація договору передбачає продовження строку дії договору, після виконання його умов, і переукладання договору на тих же самих умовах, на яких він був укладений. При пролонгації договору на сторони покладається виконання всіх тих обов'язків, які передбачені в умовах договору при його укладанні (орендодавець продовжує надавати у користування майно, а орендар - користуватися майном відповідно до укладеного договору і сплачувати за користування. Постачальник на тих же умовах продовжує поставляти продукцію чи товари, а замовник за них сплачувати і т. і.).

Кредитний договір є двостороннім договором, і відповідно, права та обов'язки виникають у кожного контрагента. Такими обов'язками боржника є обов'язок повернути кредит і сплатити відсотки за користування кредитом,

водночас, обов'язками банку є надати грошові кошти (кредит) позичальнику у розмірі та на умовах, встановлених договором (ст. 1054 ЦК).

Боржником зобов'язання за договором не виконані, оскільки в установлені строки належні з нього платежі він не здійснював.

Тобто, кредитна установа, зважаючи на порушення її права, пов'язаного із несвоєчасними виплатами, зобов'язана звертатися за захистом до суду.

Підстави вважати, що договір між сторонами переукладений на тих же умовах, відсутні, оскільки по закінченню строку договору банк клієнту нових грошових коштів не нараховував і нової платіжної картки не надавав.

Умова кредитного договору, за якою він « автоматично пролонгується на такий же строк » і за якою виконання обов'язків покладається лише одну із сторін, штучно перетворює строковий кредитний договір на безстроковий, а сплата процентів за користування кредитом, за своєю правовою природою є замаскованими штрафними санкціями, яка дозволяє банку додатково нараховувати проценти на проценти, без врахування строку позовної давності, який встановлений як для стягнення суми основного боргу (кредиту та процентів на кредит), так і для стягнення штрафних санкцій, які позивач намагається видати за «плату за кредит».

Оскільки боржником не виконані зобов'язання за договором, а перебіг позовної давності, відповідно до ст. 261 ЦК України починається від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила, а обставини, які можуть бути підставою для переривання чи зупинення перебігу позовної давності по таким категоріям справ відсутні, стягнення основного боргу та інших нараховань можливе лише у межах загальних і спеціальних строків позовної давності, початок перебігу якої починається з моменту, коли боржник своєчасно не вніс черговий платіж.

Нормотворчий процес прийняття люстраційного законодавства України

Зеркаль М.М., доктор історичних наук, професор кафедри історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Навчально-наукового інституту історії політології та права Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

Фактично з березня 2014 року різні політичні сили намагалися провести свої законопроекти про очищення влади. В принципі таких проектів було-шість[15]. Всі вони різнилися як за стратегією застосування, так і за метою.

Аналізуючи саму назву закону мимоволі приходиться думка про певне запізнення «очисних» процесів в Україні. В пострадянських країнах люстраційні процеси відбулись відразу після падіння комуністичних режимів. Завдяки люстрації було регламентовано доступ до державних посад для осіб пов'язаних у минулому з комуністичним апаратом. В нашій державі склалась така ситуація, що практично все радянське керівництво залишилось на нових керівних посадах, а відповідно і було ініціатором гальмування люстрації.

Ідеологічно процес люстрації легітимізує нову владу шляхом рішучого відмежування від старої злочинної влади. Існує думка, що сучасний парламент здійснює спробу викоренити з державного апарату представників колишньої влади. Причому специфіка люстрації в Україні полягає в тому, що робиться спроба одночасно здійснити перевірку співпраці зі спецслужбами Радянського Союзу. Здійснити цей процес в умовах збереження таємниці над фондами СБУ майже неможливо. Сам факт потреби проведення на законодавчих підставах в